

kirjaamo@hus.fi; kirjaamo@pirha.fi; kirjaamo@varha.fi

Valtionavustuksen hakeminen lasten tehohoidon kansallisen saatavuuden ja osaamisen varmistamiseen ja yliopistosairaaloiden välisen prosessin kehittämiseen

Sosiaali- ja terveysministeriö ilmoittaa haettavana olevasta valtionavustuksesta lasten tehohoidon kansallisesti yhteensovitetun kokonaisuuden ja sairaaloiden työnjaon kehittämiseen ja osaamisen varmistamiseen HUS-yhtymän, Pirkanmaan ja Varsinais-Suomen hyvinvointialueiden yhteistyönä. Valtionavustuksella tuetaan näiden yliopistollista sairaalaa ylläpitävien tahojen kehittämistä vuosina 2023–2024.

Valtionavustuksen tausta

Lasten tehohoito on toimintana vaativa ja sitä toteutetaan Suomessa viidessä yliopistollisessa sairaalassa. Käytännössä kukin yliopistollinen sairaala vastaa oman yhteistyöalueensa vastasyntyneiden ja keskosten tehohoidosta. Isompien lasten tehohoidon osalta erityisesti kirurgisen toiminnan jälkeen tarvittava postoperatiivinen ja muu vaativin tehohoito on pitkälti keskittynyt Helsinkiin.

Valtioneuvoston asetuksen erikoissairaanhoidon työnjaosta ja eräiden tehtävien keskittämisestä (582/2017) 5 §:n 2 momentissa elinsiirrot, pitkäaikainen sydämen mekaaninen tukihoito, lasten avosydänkirurgia ja vaikeiden synnynnäisten sydänvikojen kajoava hoito on keskistetty Helsingin yliopistolliseen keskussairaalaan. Lisäksi HUS-yhtymän Uusi lastensairaala (ULS) tarjoaa kansallisesti ainoana suomalaisena keskuksena muun muassa lasten ECMO (extracorporeal membrane oxygenation, kehonulkoinen happeuttaminen) -hoitoa ja lisäksi tiettyä muuta harvinaista tehohoitoa. Palveluita tuotetaan kaikkien hyvinvointialueiden asukkaille. Vuonna 2021 Uuden lastensairaalan isompien lasten teho-osastohoidosta 67 % kohdistui muiden sairaanhoitopiirien kuin HUS:n lapsipotilaille, mikä vastaa lapsiväestön jakaumaa Suomessa. Kukin hyvinvointialue vastaa asukkaidensa kustannuksista hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain (617/2021) mukaisen yleiskatteellisen rahoituksen ja muiden tulojensa kautta.

HUS teki lokakuussa 2022 omavalvontailmoituksen aluehallintovirastolle ja Valviralle sekä informoi sosiaali- ja terveysministeriötä siitä, että lasten tehohoidon saatavuuden kriittisen tilanteen vuoksi elektiivisen, erityisesti sydänkirurgian, toiminnassa ei pystytty varmistamaan lakisääteisen erikoissairaanhoidon hoitotakuun toteutumista, kun leikkauksenjälkeistä tehohoidon jatkohoitopaikkaa ei pystytty varmistamaan. Syynä oli koronaepidemia, mutta varsinkin hyvin hankala henkilöstö- ja erityisosaajavaje.

HUS:n johtajajäseni nimesi 18.10.2022 kaikkien yliopistosairaaloiden edustajista koostuneen työryhmän tarkentamaan tilannekuvaa sekä kartoittamaan nopean ja keskipitkän aikavälin toimenpidevaihtoehtoja. Työryhmätyön perusteella oli tavoitteena ryhtyä välittömästi yo-sairaaloiden omassa vallassa oleviin toimenpiteisiin ja toisaalta antaa mahdollisimman hyvä pohja mahdollisiin ministeriötason jatkotoimiin. Työryhmä luovutti loppuraporttinsa 30.12.2022.

Raportissa kuvattiin alustavia toimenpide- ja rahoitusesityksiä lasten tehohoidon ja vaativan lasten sydänkirurgian saatavuuden parantamiseksi ja hoitovelan purkamiseksi. Ehdotusten laatimiseen osallistuivat kaikki yliopistolliset sairaalat. Ehdotukset koskivat lisäkapasiteettia, osaamisen varmistamista sekä sairaaloiden työnjakoa erityisesti Helsingin (HUS/ULS) ja Turun (TYKS) sekä jossain määrin myös Tampereen (TaYS) yliopistollisten sairaaloiden välillä.

Lasten tehohoidon ja sen myötä sydänkirurgian saatavuuden heikentymisen takia tarvitaan nopeita kertaluontoisia kehittämis- ja koulutustoimia, joita ilman erillisresursointia ei ole mahdollista toteuttaa hyvinvointialueiden juuri käynnistyttyä. Näitä HUS:n, TYKS:n ja TaYS:n kehittämistoimenpiteitä on alustavasti kuvattu yllä mainitun työryhmän loppuraportissa. Henkilöstön osaamisen nosto edellyttää käytännössä kouluttautumista työskennellen kliinisessä ympäristössä vaativassa lasten tehohoidossa, mikä vaatii uudentyyppisen koulutusmallin luomista.

Lasten tehohoitotyön kansallisen strukturoidun koulutuksen kehittäminen ja pilotointi on tärkeä avaus myös osana laajempaa sairaanhoitajan erikoistumiskoulutuksen kehittämistä (vrt. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163719>). Samoin juuri valmistunut Strategia tehohoidon ja tehovalvontahoidon riittävyys varmistamiseksi (<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164664>) sisältää myös tehohoitotyön erikoistumiskoulutuksen käynnistämistä koskevan ehdotuksen. STM on myös juuri käynnistämässä selvitystä kliinisesti erikoistuneiden sairaanhoitajien ennakoidusta tarpeesta hyvinvointialueilla eri palvelukokonaisuuksissa. Nyt myönnettävällä valtionavustuksella tehty kehittämissyö antaa arvokasta kokemusta myös laajempaan sairaanhoitajien erikoistumiskoulutuksen kehittämiseen.

Valtionavustus lasten tehohoidon kansalliseen kehittämistoimintaan

Sosiaali- ja terveysministeriö myöntää valtion vuoden 2022 talousarvion momentilta 33.60.39.12. **Palvelurakenteen kehittämisen määrärahalta (siirtomääräraha 3 v) yhteensä enintään 1 000 000 euroa tämän hakuilmoituksen mukaiseen lasten tehohoidon kansallisen prosessin kehittämiseen sekä saatavuuden ja osaamisen varmistamiseen.**

Valtionavustusta voi hakea HUS-yhtymä. Hankkeen osatoteuttajina voivat olla Pirkanmaan ja Varsinais-Suomen hyvinvointialueet. HUS-yhtymä, jonka Uudessa lastensairaalassa vaativin lasten tehohoito toteutuu ja jossa muun muassa koulutus toteutuu, voi delegoida avustusta eteenpäin Pirkanmaan ja Varsinais-Suomen hyvinvointialueille. Valtionavustus kohdennetaan näille tahoille yliopistollisten sairaaloiden yhteisen työryhmän toimenpide-ehdotusten perusteella, jonka perusteella nopeasti toteutettavat toimenpiteet edellyttävät osaamisen varmistamista ja kehittämistä nimenomaan HUS:n, TYKS:n ja TaYS:n yhteistyönä.

Valtionavustuksen hakuaika 2.3.2023-22.3.2023 klo 16.15.

Haettavana olevan avustuksen käyttöaika on v. 2023-2024. Valtionavustuksen tarkempi käyttöaika määritellään päätöksessä. Valtionavustus myönnetään täysimääräisenä.

Valtionavustusta voidaan käyttää lasten tehohoidon kansallisen hoitoprosessin ja strukturoidun koulutuksen kehittämis- ja pilotointikustannuksiin. Tällaisia kustannuksia voivat olla muun muassa sellaiset, joiden takana on

- terveydenhuollon ammattihenkilöiden systemaattisen jatkuvan koulutusohjelman kehittäminen
- kehitetyn koulutusohjelman pilotointi määräaikaisten koulutusvakanssien avulla
- potilaiden ja osaamisen jakamisen prosessin kehittäminen ja koordinaatio sairaaloiden yhteistyönä hyvinvointi- ja yhteistyöalueiden kesken.

Valtionavustuksella voidaan kattaa esimerkiksi tällaisesta kehittämis- ja koulutustoiminnasta aiheutuvia henkilöstökustannuksia ja kouluttamisesta ja koordinaatiosta aiheutuvia muita kustannuksia.

Valtionavustuksella ei voida kattaa sellaisia kustannuksia, jotka hyvinvointialueiden järjestämisvastuun perusteella tulevat rahoitettavaksi hyvinvointialueiden rahoittamislain (617/2021) perusteella myönnetyllä rahoituksella. Tällaisia ovat esimerkiksi pysyvät palvelutuotannon kapasiteettinoston tai pysyvät palvelutuotantoa toteuttavan henkilöstön määrän noston tai palkitsemisen kustannukset. Tällaiset kustannukset kuuluvat rahoitettavaksi tavanomaisen palveluiden järjestämiseen liittyvän rahoituksen ja hyvinvointialueiden välisen laskutuksen kautta.

Tavoitteena on tällä kehittämistyöllä ja pilotoinnilla luoda pysyvä kansallinen koulutusmalli, joka olisi kaikkien yliopistollisten sairaaloiden hyödynnettävänä henkilöstön osaamisen varmistamisessa. Tällaisen koulutusmallin rahoittaminen jatkossa toteutuisi muutoin kuin valtionavustuksella.

Hakumenettelyt

Hakulomake, hankkeen talousarviolomake ja alustava projektisuunnitelma (max. 5 sivua) tulee toimittaa sosiaali- ja terveysministeriölle viimeistään 22.3.2023 klo 16.15 mennessä sähköpostitse osoitteeseen kirjaamo.stm@gov.fi viitteellä VN/6126/2023. Käytettävät lomakepohjat löytyvät [stm.fi](https://stm.fi/valtionavustukset_lomakkeet)-sivuilta: https://stm.fi/valtionavustukset_lomakkeet

Hakijan lisäksi myös kaikki hankkeeseen osallistuvat osatoteuttajat tulee ilmoittaa hakemuksessa ja erillisissä talousarvioissa. Osatoteuttajiksi luetaan toimijat, joille avustusta siirretään tai jotka osallistuvat hankkeen omavastuuosuuteen työpanoksella, ilman avustuksen siirtoa. Hakemukseen kuvataan projektin talousarviolomaketta käyttäen haettavan valtionavustuksen suuruus sekä käyttösuunnitelma henkilötöyvuosineen ja kustannuksineen sekä muu suunniteltu määrärahan käyttö. Hakemuksessa tulee kuvata hakijan ja osatoteuttajien vastuut ja suunnitellut toimenpiteet kunkin osalta erikseen.

Valtionavustuksia myönnettäessä sovelletaan valtionavustuslakia (688/2001) ja valtion talousarviota 2022 (33.60.39). Sosiaali- ja terveysministeriö voi myöntää avustusta vain, jos valtionavustuslain mukaiset avustuksen myöntämisen edellytykset täyttyvät. Ministeriö ottaa yleiset edellytykset huomioon myös avustuksen määrää harkittaessa.

STM tekee päätöksen kevään 2023 aikana. Hakijalle ilmoitetaan päätöksestä kirjallisesti.

Lisätietoja:

Lääkintöneuvos Sirkku Pikkujämsä, s-posti sirkku.pikkujamsa@gov.fi; p. 050 477 8510

Valtionavustuksista yleisesti: <https://stm.fi/valtionavustusten-hakeminen>